AFGHAN GERMAN ONLINE
http://www.afghan-german.com
http://www.afghan-german.de
افغان جرمن آنلاین

مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

عبدالوحید وحید ۲۰۲۶/۰۹/۲۴

تاریخ نه مسخه کېږي او اختلاف ښه ګاونډیتوب نه ګواښي

افغانستان او پاکستان د پاکستان له رامنځته کېدو څخه راپېدخوا د ډیورنډ کرښې په اړه له ژور او ناحل شوي اختلاف سره مخ پاتې شوي دي. دغه مسئله د وخت په تېرېدو د پاکستان له پراخې امنیتي تګلارې سره هم تړلې پاتې شوې او په افغانستان کې د سیاسي او وسلوالو ډلو ملاتړ او روزنه په دغه تګلاره د نفوذ د وسیلې په توګه کارول شوې ده. د پاکستان نیابتي تګلارو د افغانستان سیاسي بنسټونه کمزوري کړل ، جګړه اوږده او څو پوړیزه شوه ، افراطیت وده وکړه، سیاسي وېش ژور، ملي یووالی ټکنی او د وسلهوالو شبکو د پراختیا لپاره په افغانستان کې عمداً لاره هواره کړای شوه. د جګړو له امله د زیربناوو او اقتصاد ویجاړۍ، د خلکو پراخې بېځایه کېدنې او د کډوالي پرلهپسې بحرانونو افغانانو ته درانه زیانونه واړول او د اوږدمهاله ملي نظام د جوړېدو بهیر یې زیانمن کړ.

د دغې تګلارې پایلې یوازې په افغانستان پورې تړلې پاتې نشوې. وسلهوالو شبکو او افراطي ایډیالوژیو په سیمه کې هم ناامني پراخه کړه او پاکستان پخپله د وسلهوالو بریدونو، په ځانګړي ډول د تحریک طالبان پاکستان (TTP)، له جدي امنیتي ګواښونو سره مخ شو. دغه تجربه ښیي چې د نفوذ لپاره جوړې شوې نیابتي تګلارې په پای کې داسې امنیتي ستونځې هم رامنځته کولای شي چې کنټرول یې د روزونکي اړخ لپاره هم ستونځمن وي.

اصلي درس دا دی چې که د افغانستان سیاسي او امنیتي چارې د بهرنیو نیابتي سیالیو تر اغېز لاندې وي، دغه هیواد نشي کولای تلپاتې ثبات ولري؛ همدغه شان ګاونډیان هم په افغانستان کې د غیرمستقیم نفوذ له لارې اوږدمهاله امنیت نشي ترلاسه کولای. د حل لاره د حکومتونو ترمنځ مستقیمې اړیکې، نهلاسوهنه، د امنیتي اندېښنو لپاره د باور وړ طرزالعملونه او د افغانستان سیاسي حاکمیت ته درناوی دی.

د ډیورنډ کرښې مسئله، د خپرو شویو معلوماتو پر بنسټ، د پاکستان لخوا له افغان چارواکو سره د بندو دروازو تر شا او په غیررسمي خبرو کې په وار وار مطرح شوې ده؛ خو هیڅ افغان حکومت د ډیورنډ کرښې په تړاو دپاکستان دریځ نه دی منلی او یاده ستونځه د دواړو لورو ترمنځ لاهم نه ده هواره شوې. فشار په هیڅ ډول نشي کولای د دغه اختلاف د مدیریت لپاره د یوه سیاسي چوکاټ ځای ونیسي. د فرانسه او جرمني ترمنځ د جغرافیې په سر له خونړیو جګړو وروسته دواړو هېوادونو د پخلاینې، بنسټیزې همکارۍ او دوه اړخیزې اقتصادي تکیې پر بنسټ اړیکې جوړې کړل. د هغوی تجربه ښیي چې دولتونه کولای شي چې شته اختلافاتو ته اجازه ورنکړي چې د ټولو اړیکو برخلیک وټاکي.

وروستیو تحولاتو بیا وښودله چې د دښمنۍ تګلاره څومره د اخلاقي قانوني او ټولنیز لګښتونه لري. په کونړ او پکتیکا کې د هوایي بریدونو د ملکي مرګژوبلې راپورونو او تر دې وړاندې په کابل کې پر یوه روغتیایي او بیارغونې مرکز د برید پېښې، چې د زرګونو ناروغانو د درملنې ځای و، د ملکي وګړو د خوندیتوب په اړه جدي اندېښنې راولاړې کړې دي. د بریدونو تر شا د موخو په اړه د دواړو اړخونو روایتونه که هر څومره متفاوت هم وي، د ملکي وګړو زیان د دې اړتیا څرګندوي چې امنیتي اختلافات د مستقیمو او اغېزمنو مدیریتي میکانیزمونو او له ډیپلوماتیکو لارو څخه مهار شي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

افغانستان باید د ډیورنډ کرښې د نړیوالې پولې په توګه منلو ته اړ نه ایستل شي، لکه څنګه چې پاکستان هم اړ نه دی چې د دې مسئلې په اړه د افغانستان درېځ حتماً ومني. دواړه هېوادونه کولای شي خپل درېځونه وساتي، خو په داسې اصل هوکړه وکړي چې ناحل شوی اختلاف باید د دوو ګاونډیو ولسونو د تلپاتې تقابل او دښمنۍ لامل نشي.

پاکستان باید خپلې امنیتي اندېښنې د پوځي فشار او نیابتي شبکو پر ځای د مستقیمو خبرو، متقابلو امنیتي ترتیباتو او ډیپلوماسۍ له لارې مطرح کړي. افغانستان هم مسؤولیت لري چې خپله خاوره د پاکستان پر ضد د بریدونو لپاره کارېدو ته نه پرېږدي او د امنیتي اندېښنو د حل لپاره د باور وړ بنسټیز میکانیزمونه رامنځته کړي. د دواړو لورو مسؤولیتونه یو شان نه دي، خو دواړه د یوه باثباته او د وړاندوینې وړ اړیکو جوړولو ته اړتیا لري. موخه باید د تاریخ بیا لیکل یا د یوه لوري د درېځ بدلول نه وي؛ موخه باید دا وي چې یوه ناحل شوې مسئله د دوو ګاونډیو ولسونو راتلونکې ونه ټاکي. افغانستان او پاکستان کولای شي د ډیورنډ کرښې په اړه خپل متفاوت درېځونه وساتي او په عین حال کې د سولهییز او متمدن ګاونډیتوب لپاره ګډ اصول رامنځته کړي.

تاریخ له منځه نشي تللای، خو راتلونکې باید د تېر تاریخ د شخړو یرغمل نشي. د نیابتي جګړو تجربه ښیي چې د نفوذ او امنیت لپاره د جبري فشار په نتیجه کې لا زیاته ناامني رامنځته کېږي. اوږدمهاله ثبات د مستقیم تعامل، متقابل زغم، نهلاسوهنې، د وړاندوینې وړ اقتصادي اړیکو او داسې سیاسي چوکاټ غوښتنه کوي چې اختلاف په اوتومات ډول په دښمنۍ بدل نه کړي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ